

bez komentáře tolik neřeknou, odborníci alespoň u klíčových pasáží stejně musí sáhnout po originálu. V jediném případě učinili výjimku – v ekumenicky citlivém článku 8 konstituce o církvi přesně upozornili na sloveso *subsistit*.

Není třeba zvláště zdůrazňovat, že během uplynulých třiceti let byly vydány desítky dalších církevních dokumentů, které na koncilové navazují a jejich podněty dále rozvíjejí. Kromě papežských encyklik mohou jako příklad sloužit Direktář k provádění ekumenických principů a norem (český překlad vydal Sekretariát ČBK, 1995) nebo dokument Papežské biblické komise Výklad Bible v církvi (český překlad Křesťanská akademie Řím, 1993 a Zvon 1996). Někdy bývá seznam těchto dokumentů, případně s jejich klíčovými pasážemi, připojen k souboru koncilových dokumentů. O tom by se mělo

uvažovat, až se bude připravovat další vydání.

„Mnoho debat o koncilu trpí tím, že znalost jeho textů zdaleka není bezvadná“ prohlásil ohleduplně na pražském slavnostním shromáždění k třicátému výročí ukončení koncilu kardinál König. U nás sice tato debata dosud pořádně nezačala, nicméně na nedostupnost textů se už vymlouvat nemůžeme. Soubor Dokumentů II. Vatikánského koncilu je k dostání v prodejních náboženské literatury (v Praze např. knihkupectví Zvon v Jindřišské ulici, knihkupectví Vyšehrad na Karlově náměstí, prodejny Karmelitánského nakladatelství na Křižovnickém náměstí a v semináři v Dejvicích). Teologická sekce České křesťanské akademie se snaží ke znalosti textů a ke kvalitě debaty přispět cyklem přednášek o jednotlivých koncilových dokumentech.

Vladimír Roskovec

OPOŽDĚNÁ RECENZE

Poměrně rozsáhlá práce *Friedricha Thieleho: Unser Tun und Lassen, Christliche Verlagsanstalt Konstanz, 1984, 444 stran*, je důkladnou příručkou křesťanské etiky. Autorovi se vcelku podařilo najít střední cestu mezi popularizující formou a tím, co se vyžaduje od skript. Předkládá panoramatický záběr etické problematiky, kterou ocení laičtí pracovníci církve, diakonických a sociálních zařízení, studenti teologických fakult a všichni ti, kdo pracují jako křesťané v sekulárním prostředí. Místy má kniha až slovníkový charakter, hesla i rozsáhlejší výklady jsou řazeny jednak podle oblastí, k nimž odkazují jednotlivé příkazy Dekalogu, jednak podle

hledisek individuální, personální, sociální a ekologické etiky. Kromě souhrnného hesláře, uvedeného na konci knihy, dobře poslouží i seznam biblických míst, použitých při výkladu v textu.

Pro knihu je charakteristický jemný konzervativní tón (např. pasáže o sexu). Ten není na škodu v dnešní hedonistické a eudaimonistické smrti – uchrání nás před leckterou mravní úhonou. Na některých místech sociálně etických problémů (stát, politické systémy) je však konzervativnosti více než je přípustno: Že by křesťanům mělo být jedno, zda žijí v totalitě či demokracii?

Autor se pokouší často etické pojmy vyložit mj. i etymologicky, někdy se

pouští do zajímavých systematicko-teologických odboček (trojí použití zákona, trojí úřad Kristův apod.); zaujme nás i pasáž o tzv. M-kulturách. Jde o stanoviska k problémům v oblastech jako jsou: malířství, múzy, muzea, muzika, móda, masky a mimové (=divadlo), memoria (= pěstování dějinné paměti), mecenášství, media atd.

Knihu není třeba číst od A až po Zet. Ale poslouží velmi dobře jako rukověť při prvním ohledání etické problema-

tiky. Škoda jen, že odkazy na četné autory, s nimiž se setkáváme v textu, nejsou uvedeny souhrnně. Jen náhodou jsme proto narazili i na citát z knihy *J. M. Lochmana, Wegweisung der Freiheit* (str. 179). Ze záložky se dovídáme, že *Friedrich Thiele* (1926) je autorem jiné příručky, tentokrát pro theology: *Leitfaden der Dogmatik für Nichttheologen* (1978). Nenabízí se tady našim systematikům napsat také Opožděnou recenzi?

Jakub S. Trojan

HERMENEUTICKÁ PŘÍRUČKA K ELIÁŠOVI

Klaus Grünwaldt, Harald Schroeter (Hg.), Was suchst du hier, Elia? Ein hermeneutisches Arbeitsbuch, edice Hermeneutica Nr. 4, CMZ-Verlag, Rheinbach-Merzbach 1995, 422 stran (ISBN: 3-87062-020-X).

Hermeneutický institut Evangelické teologické fakulty Rýnské univerzity Friedricha-Wilhelma v Bonnu vydal jako čtvrtý svazek své edice *Hermeneutica* (díleční řada *Biblica*) pozoruhodnou příručku, která jistě potěší širokou škálu uživatelů. Vedle těch, kdo chtějí sledovat problematiku hermeneutickou, si na své přijdou pochopitelně zejména biblisté, ale i praktičtí teologové, pedagogové, historikové či uměnovědci, stejně jako mnozí, kdo s biblickými látkami pracují aplikačně. Tento sborník nabízí vydatnou pastvu každému, kdo dovede ocenit dobrý faktografický materiál, reflektující studie a inspirující podněty.

Záměrem tohoto obsáhlého sborníku je zachytit *dějiny působení* a *dějiny užívání* (die reichhaltige Wirkungs- und Gebrauchsgeschichte) eliášovských látek ve velmi širokém spektru (od ohlasů

v biblické tradici starozákonní i novozákonní, recepcí v judaismu, islámu, starokřesťanské literatuře, přes středověké a reformační ohlasy až po doklady užití těchto látek v 19. a 20. století), demonstrovat přitom ve vsí pestrosti škálu současných způsobů zpracování a interpretace (zejména novější hermeneutické přístupy) a uvést na několika typických příkladech konkrétní zpracování pro běžné aktuální užití.

Sborník je přehledně rozčleněn do pěti velkých oddílů. V prvním jsou představeny eliášovské starozákonní oddíly v běžném pojetí historicko-kritické exegeze. Velmi instruktivní je úvodní studie z pera hlavního editora, podávající ve stručném nárysu dějiny biblického bádání o těchto látkách (*Elia zeitgeistlich – Eine kleine Forschungsgeschichte*). Druhý oddíl sborníku zahrnuje největší počet příspěvků (jedenáct